

aandelige Udvikling, men at den tillige foraarfager et aarligt, stadig voksende, nationalt Tab i Landets Indtægter. De paastaae endelig, at Fæsteindretningen, ved, i saa betydelig Grad, at indskrænke Eierenes Dispositionsret, samtidig med at gøre Brugerrettens Værdighed usikker for Fæsteren, har til Folge, at hverken Eier eller Bruger har den Interesse for Fæstestedet, uden hvilken intet Agerbrug kan fridre fremad.

Ojerne indrømmer jeg, at denne af Evangslovens Forsvarere førte Argumentation indeholder en Deel Sandhed — jeg indrømmer villigt, at Meget taler for ei at bibeholde Fæsteindretningen, i det Mindste ei under sin nuværende Form; men naar disse Evangslovens Forsvarere af disse Forudsætninger endvidere uddrage den Slutning, at der ingen anden Udvei er end den at tvinge Godseieren til at overlade de nuværende Brugere Eiendomsretten, saa mener jeg, at dette er en Slutning, hvortil man ingenlunde er berettiget.

Forinden jeg gaaer videre, vil det imidlertid være nødvendigt noget nærmere at fastsætte, hvad det da egentligt er, man vil. Det forekommer mig nemlig, at det er noget ganske Andet end det, man foregiver. Det hedder, at man vil fremme Selveiendom, men Selveiendom bestaaer jo ingenlunde udelukkende deri, at Brugeren tillige er Eier, men deri at Eieren har Brugsret, hvorved han meget vel kan overlade Brugen til andre. Ordene Selveiendom og Selveier, som synes fremkaldte for at betegne Modsatningen til Fæster og Fæstegaarde, har i juridisk Henseende samme Betydning som Ordene Eier og Eiendom. Dog synes det, at man i Almindelighed ved at tale om Selveiendom kun har det Tilfælde for Øie, hvor Bruger og Eier er den samme Person, og at tænke sig dette som det ønskeligste Forhold. Men det foreliggende Lovforslag tilsigter intet Mindre end denne Art af Selveiendom og Forslagets første Paragraph gaaer netop ud paa at bevirke det Modsatte. Paragraphen vil nemlig, at al Bøndejord, som i 20 Aar har været brugt af Eieren, eller med Bevilling været bortforpagtet, fremtidigt skal

saa kort Tid, og iøvrigt under saadanne Betingelser, som Eieren kan komme overeens om med Brugeren. Den af Udvælgets Fleertal foreslaaede nye Paragraph om Godseierenes Ret til at lade sig ublægge Fæstestederne gaaer netop ud paa, vistnok ad en besværlig, men dog mulig Veie, at lade Fæstestederne forblive Godseierenes Eiendom, men befriet for den disse Eiendomme hidtil paahvilende Fæstetvang. Det er saaledes klart, at Forslaget, naaget det i den nærmeste Tid vil bevirke, at de nuværende Brugere, nemlig Fæsterne, blive Eiere, vil i sine senere Følger fremkalde en Klasse Brugere, hvis Kaar ingenlunde vil kunne taale Sammenligning med de nuværende Fæsteres, men som, prisgivne Eierenes Vilkaarlighed, ville være stillede ulige uheldigere. Det vil nemlig ikke udeblive, saaledes som det tildeels alt har vist sig, at det nu, da den almindelige Børnepligts Indførelse har hævet en hidtil bestaaende uovervindelig Hindring mod, at Mænd udenfor Bøndestanden besad Bøndejord, vil her som overalt blive mere almindeligt, at En er Eier og en Anden Bruger — men, naar da tillige det hidindtil saadan Jord paahvilende Fæstebaand er hævet, ville disse Brugeres Kaar blive ulige ringere end de nuværende Fæsteres, om hvis Vel Lovgivningen ved saa mange forskellige Forskrifter har værnet.

Hermed opstaaer det Spørgsmaal, om det overhovedet turde være tilraadeligt saa ubetinget at stræbe hen til at hæve det Bøndejord nu paahvilende Fæstebaand, saaledes som Lovforslaget tilsigter. Det forekommer mig nemlig uimodsigeligt, at den i Danmark bestaaende Fæstetvang, med alle sine mindre gode Følger, dog har udøvet en velgjørende Indflydelse paa samtlige vore Forhold, og har fremkaldt en Klasse Agerbrugere, hvis Kaar, hvor meget man end misbilliger Fæsteindretningen, saaledes som den nu bestaaer, dog maae erkendes som lykkelige. Det forekommer mig vel at fortjene Overveielse, om ikke en Omdannelse af Fæstetvangen er at foretrække for dens fulde Ophævelse. Det Væsentlige ved Fæstetvangen bestaaer, saavidt jeg skjønner, deri, at Eieren af Bøndejord er pligtig til, forsaavidt han ei boer og bygger